

nummer 117 november 1984

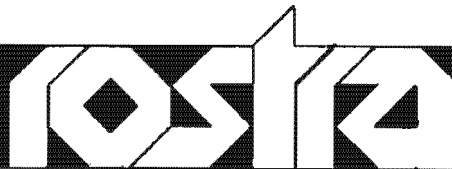
ROSTRO

Disney squash.

1628464

620482

**BLAD VAN DE ECONOMISCHE
FACULTEIT AAN DE
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM**

REDACTIE

Pieter Boot
Adriaan Dorresteyn
Marcel Klopper
Herman P. Kreulen
Marcel Michelson
Ruurd Mulder
Diederik Ogilvie
Marleen Janssen Groesbeek

REDACTIONEEL

Je zult toch maar landsadvocaat zijn. Misstappen van bewindslieden moeten goedpraten. Juridische obstakels op de weg van het beleid moeten verwijderen.

Wat voor een mening zal zo iemand er op na houden? Voor de verdediging van bouwplannen voor een kernreactor heb je veel aan een voorstander van kernenergie. Is er voor de verdediging van beschuldigingen door bewindslieden iemand nodig die het eens is met de inhoud van dergelijke uitlatingen? Waarschijnlijk niet. De advocatuur is toneel voor geleerden. Een proces is een gevecht voor magistraten. Gelijk hebben is niet van belang; gelijk krijgen is het doel. Daar verdienen mensen hun brood mee, en hoe beter de show des te beter het salaris.

Als dit kabinet blijft zitten en interviews blijft geven, kan mr. Korthals Altes nog heel wat verdienen.

ADRES

Jodenbreestraat 23
kamer 1339
1011 NH Amsterdam

telefoon: 525 2497

Adreswijzigingen:

Studentenadministratie
Jodenbreestraat 23
1011 NH Amsterdam

Reacties

De redactie stelt zich open voor reacties, behoudt zich echter het recht voor deze in te korten.

omslag: Eredoctoraat Den Uyl

ADVERTENTIES

Advertentietarieven zijn op aanvraag verkrijgbaar.
Opdrachten bij voorkeur schriftelijk aan de redactie richten.
Voor telefonische inlichtingen:
(020) 525 2497 - 525 4134
(02209) 1818 (Ruurd Mulder)

Rostra verschijnt gemiddeld acht keer per jaar in een oplage van 2500 exemplaren.

INHOUD

Van Stuijvenberg met emeritaat, RM, DEO	pag 3
Een dikke onvoldoende, MM	pag 5
Zoeken naar een heilstaat, Wim Groot	pag 6
200 maal OC, Hans Oostendorp	pag 7
Macro, MJG, MK	pag 8
Ecoline, Steven Adolf	pag 11
Raad en Daad: UHD problematiek, Marcel Michelson	pag 15

COVER

Dick van Hell

DRUK

Kaal Boek, Nwe Herengr.61, Amsterdam.
telefoon: (020) 262 908

van Stuijvenberg met emeritaat

'Een mens doet geen wetenschappelijk onderzoek met z'n hoofd..'

Bijna zestig jaar geleden begon Jo van Stuijvenberg zijn 'carrière' aan de plaatselijke HBS van Tiel. Hij promoveerde in '47 te Rotterdam en werd uiteindelijk hoogleraar in de economische geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Op maandag 26 november neemt hij definitief afscheid. Rostra blikte samen met de hoogleraar terug.

'Ha, een '79, da's een goed jaar', aldus Van Stuijvenberg met een licht 'Betuws' accent, toen we hem het bij grote interviews gebruikelijke presentje overhandigden. Dat was dit keer een 'Chateau Bel-Air Laclotte'. Een 'appellation contrôlée', die Van Stuijvenberg als redelijk wijnkenner wel kon waarderen. Tijdens het gesprek kwam al gauw een andere liefhebberij van de emeritus ter sprake, de grafologie, dat wil zeggen de kunst om uit iemands handschrift z'n karakter te bepalen. Prompt kreeg de prof dan ook enige aantekeningen van ondergetekende onder ogen met de vraag of hij er even naar wilde kijken. Die vluchtige blik leverde zowaar een positief oordeel op. Van Stuijvenberg voegde eraan toe, dat grafologie sowieso wel een bemoeidigende bezigheid is, omdat de uitkomsten over het algemeen niet negatief zijn. Op de vraag of hij z'n kennis wel eens op studenten had toegepast, antwoordde hij nadrukkelijk: 'nooit!'. Slechts één keer gebruikte Van Stuijvenberg de grafologie in zijn privésfeer en dat was bij een meningsverschil. De persoon met wie hij kwestie had, bleek nogal gefrustreerd te zijn en dat maakte veel duidelijk, volgens Van Stuijvenberg.

Studenten

Zijn kennis van de grafologie kon Van Stuijvenberg ook vrij moeilijk op studenten toepassen, omdat hij altijd mondeling tentameneerde. Dit in het belang van de student. Van Stuijvenberg: 'kijk, schriftelijk tentamens afnemen is heel bewerkelijk, zeker als je het goed wilt doen. Dus blijft eigenlijk alleen de keuze over tussen mondeling en 'multiple choice'. En het bezwaar van 'multiple choice' is, dat het niet kan waarderen. Het geeft belangrijke vragen niet meer gewicht dan minder belangrijke. Nu is mondeling heel subjectief, dat weet ik, maar zoals een Amerikaanse tegen me zei 'one must trust his own judgement'. Ook speelt het element van de ervaring natuurlijk een hele grote rol. Wat ik overigens wel altijd aan de kandidaat vroeg, voordat ik het cijfer gaf, was 'wat vindt U er zelf van?'. En dan bleek dat studenten zelf heel goed het resultaat wisten. Studenten zaten zelfs vaak te laag met hun oordeel'. Van Stuijvenberg heeft dan ook nooit last gehad en nooit een student gehad, die uit ontevredenheid met z'n cijfer een beroepsprocedure begon. Hierbij speelt ongetwijfeld een rol, dat de prof het altijd goed met studenten heeft kunnen vinden. Professor van Stuijvenberg vindt niet, dat er 'te veel' studenten zijn. Wel maakt hij zich zorgen over het toenemend aantal doctorandussen, dat geen werk vindt. Van Stuijven-

berg: 'ik ben er niet gerust op of wij niet bezig zijn met het kweken van een 'afgestudeerdenproletariaat'. Intellect is nodig en de goeden moeten zonder meer een kans krijgen. Hoe eventuele selectie echter zou moeten plaatsvinden als je het aantal studenten in een bepaalde studierichting zou willen verminderen, weet ik niet precies. Geen geloot in ieder geval en ook het inkomen mag absoluut geen rol spelen'.

Democratisering

Ondanks het overschot aan afgestudeerden en het feit, dat praktisch iedereen die wil ook kan studeren, gelooft Van Stuijvenberg niet, dat de universiteit z'n elitaire karakter kwijt is of ooit kwijt zal raken. Een hoogleraar zal altijd op basis van zijn kennis en zijn prestaties een zekere status behouden.

Als het aan Van Stuijvenberg had gelegen, dan zou de hoogleraar nog wel wat meer status en zeker wat meer macht behouden mogen hebben. De democratisering op de universiteiten had wat hem betreft niet zo nodig gehoeven. Studenten mogen zeer zeker inspraak hebben, maar meebeslissen acht hij niet noodzakelijk. Studenten zijn afnemers van wetenschappelijk onderwijs en bovendien maar betrekkelijk kort aan de universiteit verbonden, beargumenteert Van Stuijvenberg.

Ofschoon de emeritus het dus in principe niet zo zag zitten, ging hij toch meedoen aan het gedemocratiseerde universiteitsbestuur. 'Je moet nooit aan de kant gaan staan, dat is het stomste, wat je kunt doen'. Van Stuijvenberg zat in de faculteits- en in de universiteitsraad. Door die activiteiten verkreeg hij een grondige kennis van allerhande reglementen. Die kennis kwam hem later goed van pas bij diverse beroepsprocedures, die hij zelf in het verleden begon.

Bestuur

Door zijn ervaringen in de faculteits- en in de universiteitsraad en door z'n ervaringen in andere functies, heeft Van Stuijvenberg zo z'n ideeën over hoe een universiteit bestuurd zou moeten worden. De professor: 'Je moet een universiteit sterker dan op het ogenblik 'runnen', alsof het een onderneming is. En dat brengt met zich mee, dat degene die daar werken gecontroleerd moeten worden. Dat moet echter wel met enige zorg gebeuren. Ik zou willen pleiten voor een menselijke benadering. Je moet bijvoorbeeld een matige publicist zien in zijn leefomgeving. En de vraag moet dan zijn, wat kunnen wij doen om te zorgen, dat zo iemand in zijn werk meer tot zijn recht komt. En hoe kunnen we proberen

zo iemand te handhaven, want dat moet uiteindelijk het doel zijn'.

'Je moet in ieder geval zorgen voor een stimulerende sfeer, een optimistische omgeving. Je kunt altijd nog gaan zitten treuren'. Ook op andere punten heeft Van Stuijvenberg enige moeite met de huidige gang van zaken op de universiteiten. 'De kostenfactor van het voortbrengen van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek wordt aan de universiteiten onderschat. Er is overigens ook nog nooit nagegaan, wat een uur vergaderen eigenlijk kost'.

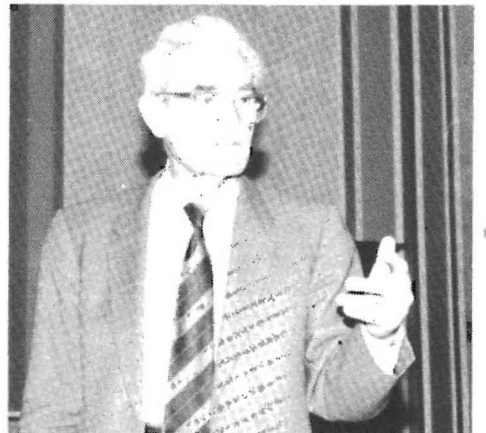
Kortom, de prof heeft een zakelijke kijk, die je eerlijk gezegd eerder zou verwachten bij een no-nonsense bedrijfseconoom dan bij een wat filosofische ingestelde hoogleraar economische geschiedenis.

Over de financiering van wetenschappelijk onderzoek zegt Van Stuijvenberg ook nog het volgende: 'Op het ministerie vraagt men zich af, wat wordt er met mijn geld gedaan? Wordt het wel goed besteed? Op zich vind ik dat een hele legitieme vraag. Met de wijze, waarop men nu het één en andere wil 'controleren' en dan vooral met de voorwaardelijke financiering, ben ik minder gelukkig. Je kunt je afvragen of daarmee wel de omstandigheden zijn geschapen, waarin je creatieve arbeid kunt verwachten. Men houdt niet voldoende rekening met de aard van wetenschappelijk onderzoek. De individuele onderzoeker kan bij de voorwaardelijke financiering niet tot z'n recht komen en misschien moeten we het wel juist van die individuele onderzoeker hebben'.

NEHA

Een functie, die Van Stuijvenberg naast z'n hoogleraarschap vervulde, was het directeurschap van het Nederlands Economisch Historisch Archief. Een functie, die trouwens strikt genomen niets te maken heeft met Van Stuijvenbergs hoogleraarschap.

In het NEHA, de economisch-historische bibliotheek, staan 70.000 boeken verzameld op het gebied van economische geschiedenis. Het is een unieke bibliotheek en de enige grote, betrekkelijk volledige economisch-historische bibliotheek op het vasteland van

v. Stuijvenberg

Europa. Slechts twee bibliotheken ter wereld zijn vergelijkbaar en dat zijn die van de 'Harvard University' en de 'Goldsmith Library' in Londen. Het NEHA loopt momenteel echter gevaar. Van Stuijvenberg: 'Op het ogenblik liggen de kaarten zo, dat er niet voldoende geld aanwezig is en niet vastligt of dat er in de toekomst zal zijn om de bibliotheek normaal open te houden en dat is een treurige zaak.

Van Stuijvenberg heeft wel begrip voor het standpunt van de faculteit. Deze is van mening, dat het NEHA het facultaire belang overschrijdt en dat de universiteit moet betalen. De universiteit wil echter alleen betalen als het ministerie meebetaalt en het ministerie is nou eenmaal niet zo scheutig meer. De faculteit had echter volgens Van Stuijvenberg kunnen zeggen; dit is zo'n belangrijk en uniek geval, daar maken wij geld voor vrij. Daar had de faculteit dan trots op kunnen zijn, aldus de emeritus. Vervolgens benadrukt hij nogmaals hoe betreuenswaardig hij deze zaak vindt en dat hij beslist in het midden laat bij wie de schuld ligt. 'En, ja, wat is schuld', voegt hij eraan toe.

Wetenschap

Ofschoon Van Stuijvenberg zich dus veel met besturen heeft beziggehouden, was hij toch in de eerste plaats wetenschapper. Over wetenschap bedrijven zegt hij: 'Een mens doet geen wetenschappelijk onderzoek met z'n hoofd, maar werkt met z'n gehele persoonlijkheid, met z'n hele gemoed. Een wetenschapper kan dan ook nooit helemaal objectief zijn. Daar gaat mijn afscheidsrede ook over. Die heeft als titel 'Subjectiviteit en paradigma in de economische geschiedenis'. Een misschien niet voor iedereen even 'pakkende' titel.

'Ik heb ook altijd ieder jaar voor de kandidaats-studenten een college gegeven over de vraag 'wat is economische geschiedenis?'. Dat ging over het idee of je een objectief geschiedsbeeld kunt krijgen en dat kan niet en dat ging ik dan bewijzen'.

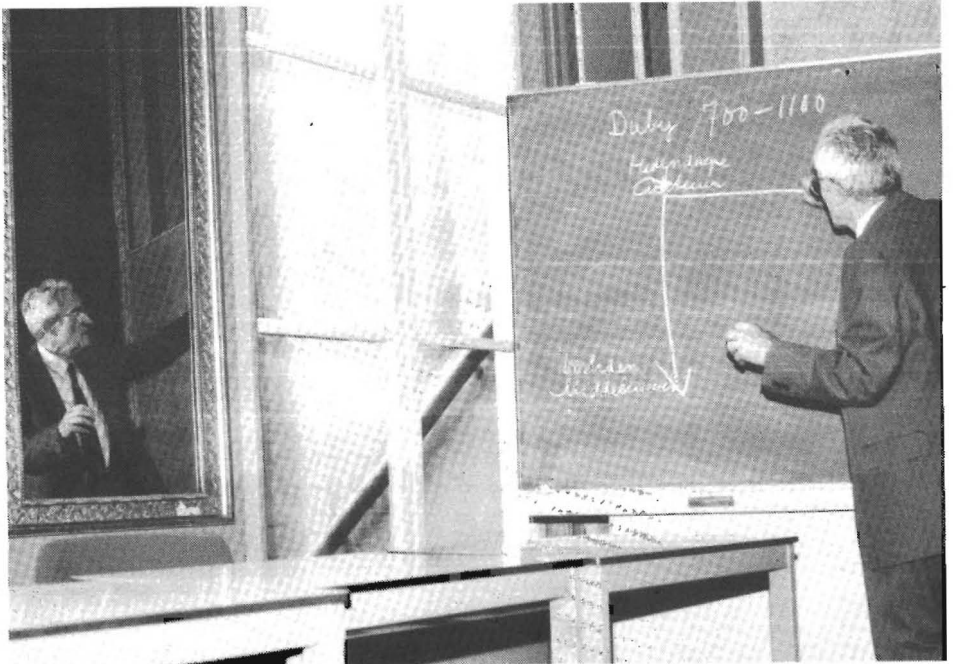
Komt U daarmee niet op het terrein van professor Klant?

'Zeker, maar Klant, een gróót man, had al lang verplicht moeten zijn. Kennistheorie is de basis van de gehele wetenschapsbeoefening. Studenten moeten daar kennis van nemen, of ze willen of niet, zodat ze zich reken-schap kunnen geven van waar ze mee bezig zijn.

Een ander vak, dat Van Stuijvenberg graag verplicht had gezien, was z'n eigen vak, economische geschiedenis. De prof: 'Een goede econoom behoort economische geschiedenis gehad te hebben. Zonder economische geschiedenis krijg je kreupel economie. Wat weet bijvoorbeeld een normale student van de aard en de geschiedenis van het kapitalisme, een kreet die iedereen voor in de mond ligt'.

Mentaliteit

Wanneer je met Van Stuijvenberg praat over kapitalisme, kom je al gauw op de kapitalistische mentaliteit en de 'de these van Weber'.

Op de vraag, wat nu eigenlijk de oorzaak is van onze huidige, gigantische welvaart, antwoordt hij dan ook: 'in de eerste plaats dit, dat dingen een oorzaak hebben is een hypothese, want bewezen is het nooit. Verschijnselen kunnen ook spontaan ontstaan. En verder is het onder andere een kwestie van mentaliteit. Iemand wordt alleen maar rijk, als hij rijk wil worden. Onze samenleving doet een beroep op de individuele mens, die moet concurreren en voor zichzelf dient te zorgen. Die mentaliteit is in de loop van jaren gegroeid. In minder ontwikkelde landen overheerst net zoals bij ons vroeger de traditie en niet de kapitalistische mentaliteit om naar een hoog inkomen te streven. Echter, het staat voor mij niet vast, dat de moderne maatschappij meer geluk bij de mensen heeft gebracht dan de vroegere, op traditie gebaseerde maatschappij'.

Vervolgens wijst Van Stuijvenberg dan nog op de psycholoog Erich Fromm. Deze stelde, dat werklust en de behoefte om actief te willen zijn best eens zouden kunnen voortvloeien uit gevoelens van angst en eenzaamheid. Inmiddels is wel min of meer gebleken, dat de emeritus bij z'n aanpak van wetenschappelijke problemen kiest voor een verbale, institutionele benadering. Ofschoon hij in z'n proefschrift als eerste de regressie- en correlatieberekening gebruikte, is hij slechts voorstander van het gebruik van de wiskunde, zolang dat met mate gebeurt. Wanneer de gehele economische geschiedenis in formules opgaat, dan gaat hem dat te ver. En soms moet je zijns inziens bij wiskundige economie zo enorm abstraheren, dat je de hele band met de werkelijkheid verliest.

Aan het einde van het interview hadden we het nog even over Van Stuijvenbergs kijk op 'de geschiedenis'. Hij citeerde met een zekere instemming Burckhardt, een Zwitserse cultuurfilosoof uit de vorige eeuw: 'Wir wollen durch Erfahrung nicht sowohl klug für ein ander mal als weise für immer'.

Een aardige en belezen man, die professor Van Stuijvenberg.

Leven en werk

In de bundel 'economie dezer dagen', waarin Van Stuijvenberg een artikel publiceerde, staat over hem ter introductie het volgende: 'J.H. van Stuijvenberg heeft 'de' these van Weber (handelt over de invloed van de calvinistische ethiek op de kapitalistische mentaliteit - RM) van 1936 af overpeinsd. Dit impliceert treffender zijn curriculum dan een vermelding van zijn wetenschappelijke arbeid of een opsomming van de opeenvolgende verschijningsvormen, waaruit het bestaat'.

Van Stuijvenbergs carrière valt echter als volgt kort samen te vatten. Geboren in 1915 in de Betuwe, gepromoveerd in de economische wetenschappen te Rotterdam (1947); proefschrift 'Enkele aspecten van de kersenteelt in Nederland'; landbouweconoom; hoofd afdeling Tuinbouw van het Landbouw-Economisch Instituut 1949-1954; lector coöperatieve wetenschappen van Amsterdam 1951-1960; gewoon hoogleraar economische en sociale geschiedenis Rotterdam 1954-1967; buitengewoon hoogleraar sociale en economische geschiedenis Koninklijke Militaire Academie 1962; gewoon hoogleraar economische geschiedenis Universiteit van Amsterdam 1967; directeur Nederlands Economisch Historisch Archief 1970.

Boeken: 'Het centraal bureau' - 1949, 'De bloemisterij in Nederland' (red.) - 1961, 'De Nederlandse economische hogeschool 1913-1963', 'Honderd jaar margarine (red.) 1869-1969', 'De economische geschiedenis van Nederland' (red.) - 1979.

RM, DEO

Een dikke onvoldoende

De eerste keer dat ik een boek las van F. Hartog was eigenlijk per ongeluk. Ik kocht twee jaar geleden 'De economie, de macht en de mensen' in de veronderstelling dat het een werk van onze Hartog betrof.

Dit keer zond de uitgever trots een exemplaar van 'De helft plus één. Haalt onze democratie 1994?', door prof.dr. F. Hartog. Ik verwachtte een doorwrochte verhandeling over onze democratie. Ik kwam wederom bedrogen uit.

Wanneer we doorgaan op de ingeslagen weg dan haalt onze democratie 1994 niet. Dat is de strekking van Hartogs vlugschrift.

Onze democratie geeft de mogelijkheid aan meerderheden om een minderheid uit te buiten. Die minderheid wordt gevormd door de rijken. De rijken zijn degenen die creatief zijn. De rijken worden verjaagd door ons progressief belastingstelsel. Dus we eten het zaaigraan op. Ons democratisch besluitvormingsproces moet zodanig worden gewijzigd, dat de besluiten worden genomen door een gekwalificeerde meerderheid. Dit zou kunnen door de SER beslissingsbevoegdheid te geven. Niet de huidige SER, maar een SER uitgebreid met vertegenwoordigers van Het Kapitaal.

Dat is de boodschap die Hartog ons te vertellen heeft in een zwerige stijl die wellicht niet zou misstaan bij het bitteruurtje, maar die ik niet gebundeld verwachtte onder de vlag 'prof.dr.!' Zelfs de lezer die het met de opvatting van de heer Hartog eens is, zal toch steeds fronsend de wenkbrouwen op moeten trekken en roepen: 'bewijs, professor, waar is uw bewijsvoering!' Die ontbreekt vaak.

Revolutie

Zo komt hij tot de volgende illustratie van zijn standpunt dat het progressief belastingstelsel fout is.

In de franse revolutie streed men voor Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap. Dat klinkt nu vreemd, want vrijheid en gelijkheid zijn onvereenigbaar (stelt Hartog). Men moet echter weten dat de franse revolutie een opstand was van burgers en arbeiders. De burgers streden om vrijheid, de arbeiders streden voor gelijkheid. Toen de vrijheid (van een overheersende adel) voor de burgers was bereikt verschoof de aandacht geheel naar gelijkheid.

Daarnaast mogen we van Hartog niet vergeten dat men destijds streed voor 'gelijkheid voor de wet' en niet naar éénzelfde inkomen. Het bovenstaande vormt de eerste stap van de illustratie. De tweede stap is te vinden in het volgende citaat:

'Het 18de eeuwse gelijkheidsideaal werd bereikt geacht als alle bevoorrechting zou zijn weggevallen. De verschillen die dan nog overschieten, zijn verschillen die voortvloeiën uit prestaties. Als men die ook nog wil wegwerken wordt het gelijkheidsideaal neergehaald tot *afgunst op degenen die meer presteren*. De gedachte is dan niet: hoe zou ik dat ook kunnen bereiken, maar: hoe pak ik hem dat af? Dit laatste kan, door de stemmen van de meerderheid te gebruiken om de minderheid te beroven van de vruchten van haar

prestaties. Creativiteit berust immers altijd bij een minderheid. Dat de meerderheid mede profiteert als zij de creatieve mensen niet wegtreurt naar het buitenland, is dan uit het gezicht verdwenen. De horizon van de meerderheid is zo kort geworden dat zij het zaaigraan opeet. Alleen het streven daarna kan al verkeerd werken wegens het naar boven komen van afgunst als drijvende kracht: hij heeft meer dan ik en ik kan er beter van worden als ik hem dwing dat meerdere aan mij af te staan. Maar als dat meerdere verkregen is door meer te presteren, worden beiden armer van zo'n handelwijze.' (blz. 31, cursivering door mij).

Rechtvaardiging

De vraag die zich nu opdringt is of het nivelleringsstreven in Nederland wordt gedreven door afgunst op degenen die meer presteren. Hartog vindt van wel. Ik denk dat hij het een en ander over het hoofd ziet. Bijvoorbeeld een gelijkheidsideaal vertaald als het streven naar één zelfde inkomen.

Waar komt dat vandaan? Hartog laat de rode horden onder leiding van Marx oprukken en verwijt hen te streven naar één zelfde inkomen. Marx wenste werken naar kunnen en inkomen naar behoefte.

Ook binnen de huidige nederlandse politieke constellatie kan ik het streven naar één zelfde inkomen niet plaatsen. Wel hoort men van een basisinkomen, van minimuminkomens en zelfs van een gemiddeld inkomen maar niet van één zelfde inkomen.

Zelfs wanneer we dit door de vingers zien dan is er volgens Hartog sprake van een niet creatieve, weinig presterende meerderheid die 'wegwerkt', 'afgunst heeft', 'afpakt', 'be-rooft', 'wegtreitert', 'zaaigraan opeet' en 'dwingt'. Kortom, een monsterlijk volk eet de innovators op.

Ik heb moeite met deze simpele voorstelling van zaken. Zelfs wanneer we de door Hartog gehanteerde tegenstelling vrijheid versus gelijkheid overnemen, dan nog valt niet in te zien waarom 'de burgers' - eenmaal bevrijd van de overheersende adel - ook gevrijwaard raakten van hun morele verantwoordelijkheden.

Daarnaast veronderstelt Hartog impliciet dat alle meerinkomens voortvloeiën uit meer presteren. Is dat wel zo? Daarenboven; is de beloning voor meer prestatie een rechtvaardige beloning? Wat is meer presteren? De produktie-arbeider die overwerkt, presteert die *meer* of *langer*? Ik weet het niet. Hartog wèl. Hij veronderstelt dat iemand meer presteert wanneer hij een hoger inkomen heeft. Hij stelt bovendien dat een werkloze die een uitkering wenst een treiteraar is die

de produktieven uit de maatschappij \ pest omdat hij via een kamermeerder geld afpakt van de rijke minderheid.

Het nivelleringsstreven in Nederland - voorzover dat er nog is - wordt niet gedreven door afgunst; het wordt gedreven door een rechtvaardigheidsprincipe. Een principe dat stelt dat er gelijke beloning voor gelijke prestatie moet zijn, dat stelt dat zij die niet in staat zijn te presteren toch in staat dienen te zijn om te leven, dat stelt dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen.

Hartog schrijft voor een groepje mensen met sterke schouders dat moe is en de last niet verder wenst te dragen. Om die mensen te helpen komt hij met een interessante constructie, gebaseerd op de zoveelste verkrachting van Plato's Republiek.

Het is bekend dat in de Republiek van Plato de maatschappij zodanig is ingericht dat een ieder die funkties vervult waarvoor hij/zij het meest geschikt is. Daarnaast zijn het slechts de filosofen die het beleid uitdenken omdat de anderen daar onvoldoende geschikt toe zijn.

Hartog is niet de eerste om Plato's argumenten te gebruiken om te stellen: wij zijn de filosofen; de anderen zijn niet geschikt genoeg om beleid uit te denken!

Want wat vergeet de huidige parlementaire democratie? Het kapitaal. Daarom komt Hartog met een nieuwe constructie waarin ten eerste beslissingsbevoegdheid aan de SER wordt toegekend, want daar zitten de deskundigen (filosofen). Ten tweede moet de SER worden uitgebreid met vertegenwoordigers van beleggingsfondsen. Zodoende krijgen werkgevers en kapitaalverschaffers de meerderheid in de SER en een gekwalificeerde meerderheid in de democratie. Zo hoort het ook, volgens Hartog.

Moraal

Dat ik het niet met een schrijver eens ben is geen schokkend feit. In dit geval echter maak ik me eveneens kwaad om een verschijnsel dat ik wèl schokkend acht. Het verschijnsel dat persoonlijke gekoesterde hersenbroedsels onder de academische vlag aan de man worden gebracht. De heer Hartog is professor, dat houdt in dat er van hem wordt verwacht dat hij zijn bevindingen degelijk onderzoekt en zijn stellingen met argumenten onderbouwt. De gevoelens en vermoedens van een prof.dr. hebben geen academische waarde. Ik ben er dan zwaar op tegen dat dit boek is verschenen met de titels en niet, zoals terecht bij 'De economie, de macht en de mensen', onder de naam Floor Hartog. Met Floor kan je het oneens zijn, prof.dr. F. Hartogs argumenten moeten worden getest. Dat is een groot verschil. Zéker bij iemand die aan zijn titel de status van platonisch filosoof ontleent en de lezer een dergelijk produkt voorschotelt.

Misschien moet ik berusten in de opmerking van een Hartog-kenner; dat de oude seniele baas het nu letterlijk en figuurlijk niet meer zo goed ziet. Ook dat weet ik niet. Wel weet ik dat dit boekje gaat staan verkleuren in mijn boekenkast tot dat ik het opeens niet meer vinden kan.

MM

Zoeken naar een heilstaat

Hoe komt het toch dat zovelen de laatste jaren spreken over de lange golf of Kondratieff in de economie en zo weinigen nog over de conjunctuur? Deze vraag kwam in mij op bij het lezen van J.R.M. van den Brinks boek 'Zoeken naar een Heilstaat', waarin de vierde Kondratieff (1936-heden) fungeert als de logos in de na-oorlogse economische, politieke en culturele ontwikkeling van ons land.

Neem bijvoorbeeld de mogelijke oorzaken van de Kondratieff-cycli: de op- en neergaande bewegingen in de goudproductie, de exploitatie van technische innovaties (spoorwegen e.d.) of nieuw ontdekte landen zijn allemaal genoemd als oorzaken van lange golf fluctuaties in produktie en prijzen in de vorige eeuw. Volgens Van den Brink wordt de vierde Kondratieff gedomineerd door structuurveranderingen van de sociale instituties (toenemende overheidsbemoeienis, groei van de collectieve sector, emancipatie e.d.). Maar zijn dit allemaal niet zuiver toevallige verschijnselen? Is niet elk van de golven het gevolg van dezelfde krachten? Bestaat er een kans dat zo'n cyclus van vijftig jaar zich altijd zal voordoen? Kunnen we deze golven extrapoleren? Waarom zijn er binnen deze golven nog conjunctuurverschijnselen te constateren? Allemaal vragen waarop de aanhangers van de Kondratieff geen antwoord geven.

Desalniettemin is het boek van Van den Brink een bijzonder erudiete poging de ontwikkeling van de Nederlandse economie gedurende de laatste vijftig jaar te beschrijven in het licht van de bestaande maatschappelijke en politieke stromingen en hun ideologen. Zelden komt men, zeker in Nederland, iemand tegen die filosofische, economische en culturele opvattingen zo weet te verbinden met historische en actuele ontwikkelingen dat men met recht van een visie kan spreken, en een en ander ook nog in de vorm van een helder en leesbaar verhaal weet te gieten.

Een voorbeeld van die eruditie en visie is het begrip 'zoekontwerp', aan de hand waarvan het zoeken naar een 'heilstaat' plaatsvindt. Van den Brink ontleent dit begrip aan de theoloog H. Kuitert, die er onder verstaat: 'een levensmogelijkheid die door anderen wordt verkondigd, waarnaar men luistert en die, indien zij als juist wordt ervaren, in volle overtuiging wordt nageleefd.' (blz. 57).

Zoeken naar een 'heilstaat' betekent voor Van den Brink in de eerste plaats zoeken naar een 'optimale economische orde': zoveel mogelijk welvaart voor zoveel mogelijk mensen. De 'optimale economische orde' is volgens hem een tweeenheid van markt- en publieke sector, waarin prijzenstelsel en overheidsleiding op elkaar zijn aangewezen, elkaar aanvullend en optimaliserend. In de 'optimale economische orde' staat het prijsmechanisme centraal binnen de met zorg gekozen beleidskaders van de overheid: marktsector en collectieve sector zijn er wezenlijk in elkaar verbonden.

De 'optimale economische orde' is het economisch aspect van een 'optimale maatschappelijke orde'. Deze 'optimale maatschappelijke orde' kenmerkt zich door 'echte' menselijke vrijheid, zowel in geestelijk, democratisch, maatschappelijk als economisch opzicht. Hierin gaan prijsvorming en leiding van de overheid zodanig samen dat zij elkaar niet afbreken maar versterken, en een maximum aan 'echte' welvaart mogelijk maken.

Van den Brink laat enigszins in het midden of zo'n optimale economische orde ooit echt verwezenlijkt kan worden. Wel laat hij blijken dat de verschillende modellen voor een 'heilstaat', de zoekontwerpen, met de Kondratieff golf in verband gebracht moeten worden. Zo was het zoekontwerp van Adam Smith richtsnoer tijdens de eerste Kondratieff, had die van Marx invloed in de tweede en derde Kondratieff en domineerde het zoekontwerp van Keynes de vierde lange golf.

Binnen het zoekontwerp van Keynes, waarin prijzenstelsel en overheidsleiding als instrumenten fungeren, ontwikkelden zich, volgens Van den Brink, in de zestiger en zeventiger jaren een tweetal blauwdrukken voor een socialistische 'heilstaat': het 'baas in eigen bedrijf'-model van Arie Groenevelt en het model van de hiërarchische bureaucratie van Van den Doel.

Waarom is het misgegaan met de 'heilstaat' van Nederlands fabriekaat, waarom raakte de verzorgingsstaat in een crisis?

Dit komt, aldus Van den Brink, doordat de collectieve sector t.o.v. de marktsector te omvangrijk geworden was. In de omvang van de collectieve sector is een kritische grens overschreden, waardoor het marktsysteem dienst is gaan weigeren. Er is geen ruimte meer voor marktconform gedrag: de overheidsleiding is het prijzenstelsel gaan overheersen. Hoewel het economisch stelsel z'n uiterlijke kenmerken van een gemengd systeem behoudt, verplaatsen de beslissingscentra zich in veel on-

dernemingen naar de departementen in Den Haag. Overheids subsidies, premies en andere vormen van overheidssteun hebben de werking van het prijzenstelsel ontregeld.

Op twee punten is Van den Brink daarbij enigszins ongenueanceerd. Ten eerste legt hij de verantwoordelijkheid te eenzijdig bij de werknemers, politici en linkse intellectuelen, en worden ondernemers voorgesteld als roependen in de woestijn, die lijdzaam moeten toezien hoe het buiten hun schuld om fout gaat. Ten tweede is het onjuist te menen dat overheidssteun in alle gevallen slecht is. Neem bijvoorbeeld de zgn. 'Brief van de Ne-

gen', waarvan Van den Brink een van de opstellers was en die in het boek staat afgedrukt; een noodkreet uit 1976 van negen bestuurders van grote ondernemingen, gericht aan het kabinet Den Uyl, dat het misgaat in Nederland. Drie van deze ondernemingen (Hoogovens, Akzo en VMF) danken hun voortbestaan in 1984 aan overheidssteun; een vierde (Philips) heeft onlangs nog een paar honderd miljoen gulden gekregen om de concurrentie op het gebied van de chip-technologie met de V.S. en Japan aan te kunnen; van een vijfde (RSV) weten we allemaal hoe het ondanks overheidssteun is afgelopen. Juist in RSV culmineert het falen van de ondernemers: slecht management, slechte organisatie, te grote en verkeerde kapitaalinvesteringen (mammoetdok, kolengravers, Rotterdam Nuclear) en misbruik van overheidssteun (RSV als sociale werkplaats). Bovendien te veel investeringen gefinancierd met (destijds goedkoop) vreemd vermogen. Wat is nu het perspectief; hoe komen we uit de crisis?

Er moet een meer zakelijke aanpak komen, vindt Van den Brink, een meer realistische analyse, een consistentere aanpak en een meer bewuste planning van de economische politiek, die zich meer op de lange termijn moet richten. Ten tweede moet het economische herstructureringsproces versneld worden, door herstel van winsten en door meer ruimte voor marktconform gedrag. In het bijzonder pleit Van den Brink voor het aanstellen van een 'uiterst ervaren, zeer praktisch ingestelde topambtenaar', die direct onder de minister van economische zaken en in samenwerking met de MIP met het (her)industrialisatiebeleid belast moet worden (blz. 486). Ook pleit hij voor een herindustrialisatieplan.

Tenslotte moet er een positieve houding ten opzichte van de toekomst geschapen worden; een nieuw elan. Het perspectief van de Nederlandse welvaartsstaat wordt immers meer door geestelijke dan economische factoren bepaald: 'het gaat tenslotte om de vraag of de narcistische mens van deze tijd (...) groter dan ooit tevoren, na de loutering van een zware depressie en diepgaande twijfels over moeizaam verworven 'zekerheden', in staat zal blijken niet in de eerste plaats anderen, maar vooral zichzelf te overwinnen.' (blz. 491).

Wim Groot

J.R.M. van den Brink: Zoeken naar een 'Heilstaat', opbouw, neergang en perspectief van de Nederlandse welvaartsstaat, Amsterdam 1984 (Elsevier).

200 maal OnderwijsCommissie

nieuwe koers: beter doceren

Doceren kun je dat leren? Onder dit motto houdt Prof. van der Klauw, hoogleraar bij de vakgroep Onderwijs Research uit Rotterdam op 19 november een lezing aan onze faculteit. De lezing is georganiseerd door de Onderwijscommissie van de faculteit ter gelegenheid van haar 200e verjaardag.

De Onderwijscommissie wil door middel van die lezing de discussie over het doceergedrag van de wetenschappelijke staf nieuw leven inblazen. Er is de afgelopen tien jaar weliswaar veel verbeterd aan het onderwijs van de faculteit - het onderwijsprogramma is twee maal ingrijpend gewijzigd -, maar sinds het begin van de zeventiger jaren is de onderwijsvorm (te) weinig veranderd.

Ik wil de 'bicentennial' van de Onderwijscommissie (OC) aangrijpen om wat dieper in te gaan op deze verschuiving in haar beleid. Maar eerst in het kort iets over wat de OC doet, althans hoort te doen en wie er in zitten.

Wat doet de OC?

Volgens het reglement van de faculteit is de Onderwijscommissie een vaste commissie van de Faculteitsraad, die 'desgevraagd of uit eigen beweging advies aan de faculteitsraad geeft over het onderwijsprogramma van elke studiefase!

Voor het uitvoeren van evaluatietaken heeft de Onderwijscommissie twee subcommissies tot haar beschikking: de Adviesraad voor de Basisopleiding (ABO) en de Kandidaatsraad. De laatste loopt op zijn laatste benen: het kandidaats verdwijnt immers over anderhalf

jaar geheel. In deze subcommissies zijn studenten en docenten uit de betrokken jaren vertegenwoordigd en men bespreekt en analyseert er klachten betreffende het onderwijs. Ook houdt men evaluatie-enquetes onder de studenten. In de Onderwijscommissie worden alle belangrijke zaken betreffende het onderwijs besproken. De herprogrammeringen, het onderwijsprogramma en de jaarlijkse uitwerkingen van het onderwijsprogramma worden er besproken en beoordeeld. Tevens worden er voorstellen ontwikkeld, adviezen verstrekt en vragen beantwoord betreffende het onderwijsprogramma. Jaarlijks wordt een keer of tien/twaalf vergaderd en men behandelt per jaar meer dan honderd ingekomen stukken, waarbij veel verzoeken om advies van de raad en het

bestuur.

Wie zitten er in de OC?

Er zitten tien leden in de OC, vier studenten en zes leden van het wetenschappelijk personeel. De Faculteitsraad maakt uit wie voorzitter en wie secretaris is.

De laatste jaren wordt het voorzitterschap van de Onderwijscommissie bekleed door Mr. A. Dorresteyn van de vakgroep Recht. Secretaris is ondergetekende, de onderwijsadviseur. De laatste tien jaar zijn onder andere Prof. Lambooy, Prof. van den Doel, Prof. Thoben en Prof. Verburg voorzitter van de Onderwijscommissie geweest. Prof. van Philips is vanaf de oprichting in 1967 tot enkele jaren geleden lid geweest.

Waarom een nieuwe koers?

Op dit ogenblik wordt de faculteit geconfronteerd met telkenjare toenemende studenten-aantallen, terwijl de formatie (personeel) niet toeneemt en bovendien van structuur gaat veranderen. Kort gezegd betekent dat, dat de faculteit goed moet uitkijken hoe, waar en met wat voor taken het personeel in de toekomst gaat opereren. Er moet dus ook terdege gekeken worden naar de onderwijstaken. De Onderwijscommissie vindt dat ook en vindt dat de manier van onderwijzen op de faculteit te lang hetzelfde is gebleven. Een goede evaluatie van afzonderlijke docenten en een degelijke scholing van docenten op didactisch gebied zijn nodig.

vervolg op 13

'N PAAR STELLINGEN VAN DE MEEST GEPROMOVEERDE DRUKKER

Krips Repro – drukker van de meeste proefschriften in Nederland – stelde een aardig stellingenboekje samen.

U ontvangt het als u uw dissertatie in productie geeft bij Krips Repro.

Bel voor informatie met de afdeling Dissertaties.

Kaapweg 6, 7944 HV Meppel
Postbus 106, 7940 AC Meppel
telefoon 05220-53731

MACRO

Nummer twee in de studiegids en nummer één wat betreft omvang. Bij deze vakgroep spraken wij met Wesseling, Thio, van Ewijk en Klant, als representanten van I.E.B. Macro-economie, Monetaire-economie en Methodologie; een verhaal over komen en gaan, over heden en verleden.

Verstrooid, maar geen professor.

Om half twee precies bevinden we ons voor de deur van de IEB-verpersoonlijking op deze faculteit, bij uitstek, Drs. Wesseling. Maar verder komen we niet, de deur zit op slot. Daar we twee dagen geleden toch echt om deze tijd afgesproken hebben, besluiten we buurman en collega Amman te raadplegen. Hier komt ons ter ore, dat Wesseling waarschijnlijk op het Europa-instituut is, maar elk moment terug wordt verwacht. Verwonderd, want om kwart over twee heeft Wesseling een vergadering van de Adviesraad voor de Basisopleiding, laten we ons telefoonnummer bij Amman achter en keren terug naar de redactiekamer. En inderdaad, tien minuten later gaat de telefoon; we worden verwacht. Later zou blijken dat er om twee uur ook een afspraak voor een tentamenbespreking was, de arme jongen heeft een kwartier op de gang door gebracht.

Tijdens het 'Komt u binnen' trekt Wesseling zijn jas uit en veegt vervolgens de tafel schoon. Na een 'Zullen we maar beginnen' begint hij zijn pijp te stoppen om na voltooiing van deze bezigheid tegenover mij plaats te nemen.

De historie van de IEB-bezetting is markant. De staf is op dit moment van normale grootte. Naast Wesseling en Professor Jager bestaat deze uit Amman, Haack en de Jong. Maar dit is niet altijd zo geweest. Pas na het aantrekken van een nieuwe kroondocent in 1982 is de bemanning op het huidige niveau gekomen. De zeven jaren daarvoor heeft Wesseling in zijn eentje de boel draaiende moeten houden. Hij beschrijft het werkklimaat in die tijd dan ook als 'buitengewoon informeel'. Deze situatie had tot gevolg, dat in die tijd slechts de meest dringende verplichtingen op onderwijsgebied konden worden nagekomen, hetgeen het werken aan een promotie zo goed als onmogelijk maakte. Daarnaast was Wesseling lid van de benoemingscommissie IEB en betoonde hij zich organisatorisch actief binnen de faculteit. Dit laatste met het doel volkomen wegvaging van IEB te voorkomen. En het is niet overdreven te stellen, dat hij deze taak met succes heeft volbracht.

Lot uit de loterij

De komst van nieuwe medewerkers beteken-

de, dat het mogelijk werd een groot aantal initiatieven te ontplooiën, zowel op onderzoeks- als op onderwijsgebied. Op onderzoeksgebied is een programma van I.E.B. goedgekeurd voor voorwaardelijke financiering (V.F. voor intimi) dat betrekking heeft op onderlinge wisselkoersen in de meest ruime zin van het woord. Op mijn vraag hoe Jager, die hier heen gekomen is met een aversie jegens onderzoek - mede door de geringe begeleiding aan het begin van zijn loopbaan - het onderzoek van zijn medewerkers coördineert, niets dan goeds. Wesseling vertrouwt me toe dat Jager 'een lot uit de loterij is', iemand die het onderzoek met voortvarendheid en enthousiasme ter hand neemt en anderen daarbij niet uit het oog verliest. Dat de sfeer onder deze omstandigheden erg prettig is, is begrijpelijk. Wesseling noemt Jager een kroondocent nieuwe stijl. Gepokt en gemazeld binnen het systeem van een gedemocratiseerde universitaire structuur staat hij niet op een voetstuk en is er geen sprake van poeha of dikdoenerij. Uiteraard draagt hij in de praktijk wel de eindverantwoordelijkheid voor de resultaten van het onderzoek.

In caféjargon legt Wesseling uit wat er verder nog op stapel staat wat betreft publicaties en promoties. 'We zijn pas kort op stoot en er zijn een heleboel zaken in de aanvangsfase'. Er staan promoties op het programma van Wesseling en verschillende andere medewerkers in het kader van het V.F. onderzoek. En publicaties beginnen zo zoetjes aan ook met een wat grotere regelmaat van de band te rollen. Dit is een verschijnsel dat ook bij andere vakgroepen waar te nemen valt: een uitbreiding of de komst van een hoogleraar leidt pas na een jaar of vier tot resultaten. Bij I.E.B. speelde nog mee, dat de afgelopen twee jaar veel tijd is besteed aan het op poten zetten van het 'één-fase' onderwijs.

Actueel

Wat opvalt aan dit onderwijs is de grote mate van actualiteit, waarmee het gebracht wordt. Bij I.E.B. is er sprake van praktische economiebeoefening en dit maakt het vak 'per definitie' actueel: van allerlei theoretische inzichten wordt gebruik gemaakt, die toegepast worden op concrete situaties van betrekkingen tussen landen. En hierbij kiest men voor aansprekende situaties, waarin proble-

Wesseling

men die vandaag de dag een rol spelen voorkomen. Hierbij komt nog, dat de wijze waarop de huidige Internationale Economische betrekkingen 'geregeld' zijn, vaak recentelijk bepaald is (Denk bijvoorbeeld aan het systeem van vrije wisselkoersen en het EMS). Wesseling maakt hierbij de kanttekening, dat je het natuurlijk niet moet overdrijven, met een maximale aandacht voor dagelijkse gebeurtenissen zijn de studenten zijns inziens niet geholpen. Tegen de tijd dat ze afgestudeerd zijn, ziet de wereld er waarschijnlijk heel anders uit dan nu.

Voor het begrip van het functioneren van de huidige praktijk is inzicht in zowel de historische ontwikkelingen als de theoretische achtergronden noodzakelijk. Als voorbeeld noemt hij de hoge koers van de dollar vandaag de dag. Uitleg van een verklaring van dit verschijnsel beoogt mee te nemen waarom de koers zes á zeven jaar geleden ontzettend laag was en waarom die misschien over een paar jaar weer laag zal staan.

Over belangstelling van de kant van de studenten heeft I.E.B. mede als gevolg van deze actuele opzet dan ook niet te klagen. Een andere reden hiervoor, oppert Wesseling, is gelegen in het feit dat een hele hoop onderdelen van de economie min of meer samenkomen bij I.E.B.. Als je je afvraagt, waarom de situatie tussen volkshuishoudingen verschilt en hoe dat over en weer beïnvloedt wordt, heb je met een hele hoop onderdelen van de economie te maken, die in andere vakken erg verbijzonderd naar voren komen. Zo valt strict genomen niet veel te begrijpen van de tegenstellingen die op dit moment tussen Amerika en Europa naar voren komen, wanneer je je geen rekenschap geeft van het belang van de overheidsfinanciën in de economie.

Hoewel Wesseling zich voor kan stellen, dat I.E.B. *met name interessant kan zijn voor mensen, die zich niet uitgesproken specialiseren in de algemene economie, bedrijfs-economen dus, bestaat er geen bedrijfseconomische variant zoals bij Openbare Financiën en Macro-economie wel het geval is. Men tracht het vak door een vrij brede opzet ook interessant te houden voor niet-algemeen-economen. Want in een klein land als Nederland, waar een groot deel van het bedrijfsleven in het buitenland werkzaam is, heb je veel te maken met internationale ontwikkelingen.

Boe Thio en de conjunkturgolven

'Als je een kritisch interview over 'n vakgroep wil hebben, dan moet je eigenlijk meer weten(...). Wat ik jammer vind is dat studenten geen gebruik maken van hun recht deel te nemen aan het werk van een vakgroep want ik denk dat vakgroepen daar beter van worden.' Dit vertrouwen in studenten wordt gesteld door Boe Thio, wetenschappelijk medewerker bij de leerstoel van prof. Driehuis.

De groep die, volgens de regels, in aanmerking komt om deel te nemen aan 'n vakgroep is heel klein. Je moet op z'n minst een specialisatievak doen of gedaan hebben omdat je moet deelnemen aan het werk van de vakgroep. Met als gevolg dat je dan al bijna afgestudeerd bent en met de finish in zicht is het voor de meeste mensen niet meer interessant in 'n vakgroep te gaan zitten om op te komen voor studentenbelangen. De regelingen zijn meer bedoeld om de mensen weg te jagen dan te motiveren.

Onderzoek

Thio is op het ogenblik bezig met een individueel promotieonderzoek binnen het onderzoeksproject 'economische politiek en belangentegenstellingen'. Zijn onderzoek spitst zich toe op de verklaring van lange en korte conjunktuurcycli als gevolg van belangentegenstellingen in de economie.

Er zijn in de conjunktuurtheorie verschillende stromingen, Thio knoopt in hoofdzaak aan bij twee tradities in de verklaring van het conjunktuurverschijnsel, namelijk de keynesiaanse, en de, voor het gemak samengevoegde klassieke/Marxistische stroming. Waar hij op uit wil komen is het verklaren van lange en conjunktuurcycli tegelijk. De keynesiaanse conjunktuurtheorie heeft vooral betrekking op kortere conjunktuurcycli, waarbij fluktuaties in de effectieve vraag de belangrijkste oorzaak vormen. De klassieke conjunktuurtheorie heeft betrekking op veranderingen in de groei van de kapitaalgoederen voorraad en in het tempo van de kapitaalakkumulatie, die weer samenhangen met veranderingen in de inkomensverdelingen. Dus dat gaat meestal over conjunktuurverschijnselen die een langere periode bestrijken. Omdat, volgens Thio, langere golfbewegingen weinig regelmatig vertonen, heb je altijd exogene factoren nodig om langere cycli te verklaren, je kan het nooit mechanisch uit een model halen. Maar hij is er wel van overtuigd dat er een aantal variabelen zijn die op elkaar in-

Naast I.E.B. als verplicht vak en als keuzevak in het (vrije) doctoraal geeft men ook colleges voor de onlangs gestarte opleiding Europese Studies in samenwerking met de letterenfaculteit. En eind van dit jaar wordt er begonnen met een combinatievak I.E.B.-economische geschiedenis. Achter deze samenwerking zit de gedachte, dat economische betrekkingen tussen geografische gebieden een bij uitstek historische dimensie hebben. Maar het duidelijk dat men ook op onderwijsgebied in vrij korte tijd met een aantal initiatieven gekomen is.

werken, die belangrijk zijn om, dat patroon van groeicycli te verklaren, d.w.z. een deel van het verschijnsel is dus endogeen. Door het bouwen van 'n model, dat een aantal elementen uit de lange conjunktuurtheorie en 'n aantal elementen uit de korte conjunktuurtheorie samensmeedt en daarmee te stimuleren wil Thio tot een verklaring komen.

Het onderzoek ('ekon. politiek en belangentegenstellingen') als geheel is een onderzoek van de makro-vakgroep zelf, het is samengesteld uit verschillende promotieonderzoeken. Ze zijn individueel opgezet, elk onderzoek is min of meer 'n afgerond geheel, ieder heeft zijn eigen probleemstelling. Het is de bedoeling dat in de 2e helft van het onderzoek, dat gepland is voor vijf jaar, meer op het ekonische beleid toegespitste probleemstellingen geformuleerd worden en er een meer gezamenlijke opzet tot stand komt.

Driehuis

Tot voor kort was er nog niemand bij Driehuis gepromoveerd. Driehuis zelf is een actieve onderzoeker; hij is de laatste jaren heel veel bezig geweest met het besturen van de stichting 'economisch onderzoek', daar gaat het meer om onderzoeken in opdracht. In de afgelopen jaren heeft dat veel van zijn onderzoekstijd gevegd. Thio en de andere medewerkers hopen dat dat nu minder gaat worden; een kroondocent als directeur van 'n stichting, die dan onttrokken wordt aan het vakgroepswork is geen gelukkige situatie en kan ook geen blijvende situatie zijn. Dat er nu wel gepromoveerd kan gaan worden komt volgens Thio omdat de prioriteiten anders zijn komen te liggen. Hij vond het persoonlijk wel eens tijd worden om, na jaren op deelgebieden gepubliceerd te hebben, een breder onderwerp aan te pakken. Het is volgens hem geen slechte aanpak om eerst wat kleiner onderzoek te doen, het blijkt dat in economie de mensen wat langer doen over promoveren. Je moet dus kennelijk in het vak wat rijpheid op doen.

Thio is actief in het partij-bestuur van de CPN, Driehuis is binnen de PvdA actief op economisch gebied, toch leidt dat niet tot conflicten. Volgens Thio moet je er in 'n wetenschappelijke werkring van uitgaan dat verschillende visies op het vak naast elkaar moeten kunnen bestaan, moeten kunnen worden uitgedragen en dat argumenten beslissend

Tot slot nog een opmerking, die betrekking heeft op de indeling in vakgroepen en die ook over andere vakken als geschiedenis van de economie gemaakt kan worden. I.E.B. heeft zowel micro- als macro aspecten, maar is ingedeeld in de macrovakgroep. Het is al vaker gezegd, de in 1972 tot stand gekomen indeling in vakgroepen is enigzins willekeurig en motieven hebben soms een rol gespeeld die meer op het persoonlijke vlak lagen dan op het rationele. Een heroverweging van deze indeling is misschien de moeite waard.

Thio

moeten blijven. Hij denkt niet dat Driehuis en hij het over alles eens hoeven te zijn om normaal te kunnen werken, ze hebben er in ieder geval nooit enige problemen mee gehad.

Bedrijfs-economie

De bedrijfs-economische variant van openbare financiën krijgt gezelschap in de vorm van makro-economie voor bedrijfs-economen, bedoeld om de studenten beter van dienst te zijn.

Thio is niet gelukkig met de studieopzet van vier jaar; het vergroot de neiging van mensen om te zoeken naar haalbare studieprogramma's, hij vindt dat je op een bepaalde manier daaraan tegemoet moet komen, maar niet door de eisen te veranderen. In dit geval is er 'n nieuw vak gekomen voor mensen zie zich specialiseren in de bedrijfs-economische kant, het heeft dezelfde elementen als het keuzevak maar er is 'n deel theoretische literatuur weggelaten en daarvoor in de plaats probeert de vakgroep 'n soort cursus te geven die de studenten in staat stelt zich toegang te verschaffen tot dingen als makro-economische voorspellingen, hoe je daar mee omgaat, internationale informatie over de economische ontwikkelingen. Het tijdsbeslag is kleiner dan bij makro 4 en daardoor levert het vak minder punten op. Het is niet zo dat ze terwille van het marktaandeel eisen veranderen. Het is maar dat je het weet!

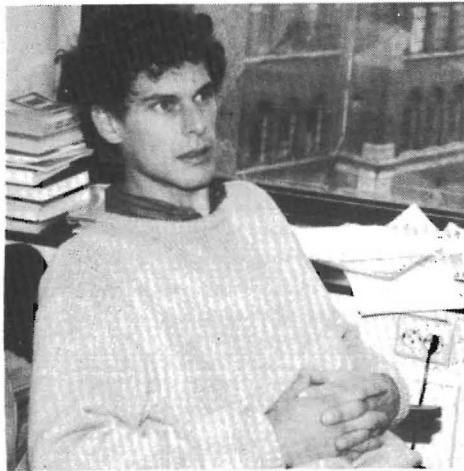
Foutje in de studiegid

'Begin nou te begrijpen dat jullie vooral naar mij toegekomen zijn omdat ik bij Thoben zit en niet voor monetaire?', was de verbaasde en misschien wel teleurgestelde uitroep van Casper van Ewijk, halverwege het gesprek met Rostra. Het bleek dat wij waren misleid door de studiegid; Van Ewijk houdt zich, samen met Annet Deckers, voornamelijk bezig met monetaire economie.

Monetaire economie is nog in de opbouwfase; toen Kessler een jaar geleden vertrok, was er geen kroondocent meer en bleef er nog maar een medewerker over. Er is nu een benoemingscommissie, twee medewerkers en de bijdrage van prof Jager van IEB aan monetaire, die ook niet over het hoofd gezien mag worden.

Van Ewijk is tevreden over het doktoraal onderwijs van het afgelopen jaar - monetaire economie is een keuzevak in de nieuwe structuur. De hoorcolleges werden voor een deel gegeven door gastdocenten, wat op zich goed is voor een vak, maar hier bovendien noodzakelijk. Achteraf gezien was het zeer interessant, wat ook bleek door de belangstelling van de studenten, niet in het minst door de kopstukken en hun primeurs. Zo waren er Okker van het Centraal Plan Bureau die sprak over het net uitgekomen model van het CPB en Fase van De Nederlandse Bank (DNB), die wat over het nog net niet uitgekomen model van DNB vertelde. Kessler mocht ondanks zijn vertrek niet ontbreken, hij nam het groot monetaire beleid onder de loep.

Het (keuze)vak monetaire economie koestert zich in een stijgende belangstelling van studenten, ook van de kant van bedrijfseconomisten, die in verband met bijvoorbeeld de fi-

v. Ewijk

nancieringspolitiek van ondernemingen wel eens willen weten hoe de rente tot stand komt. Het hele monetaire beleid is de afgelopen vier jaar veel meer op de voorgrond komen te staan; wat dat betreft is dat een duidelijke verandering ten opzichte van de jaren zeventig waarin veel meer het traditionele conjunctuurbeleid centraal stond. Door de Amerikaanse aandacht voor de inflatie is ook hier de inflatie mee in het middelpunt komen te staan; waardoor het aksent nu meer ligt op het monetaire beleid. Dat er (nog) niet merkbaar meer onderzoek op monetair gebied wordt gedaan ligt aan de kleine monetaire staf; maar de monetaire poot is kwa onderzoek een stuk sterker geworden sinds Jager bij IEB is gekomen. IEB richt zich op het ogenblik op internationale monetaire ontwikkelingen. Kessler is natuurlijk ook voor de aandacht voor het monetaire beleid bezig geweest met het nodige onderzoek en publikaties. Maar als de populariteit stand houdt wordt het tijd dat er op korte termijn een nieuwe kroondocent komt.

Van Ewijk heeft volgens eigen zeggen fijn met Thoben samengewerkt. Dit jaar ts de samenwerking op bestuurlijk gebied; Thoben is dit jaar voorzitter van de vakgroep en van Ewijk is de sekretaris. Wij hebben de indruk dat de groep van Thoben in slaap gesukkeld is - niet terecht volgens van Ewijk. Op onderwijsgebied is Thoben actief in het propedeuse en kandidaatsonderwijs. Op het ogenblik is hij bezig een aantal syllabi te (her)schrijven om het onderwijs van de propedeuse te verbeteren en hij koördineert het onderwijs dat door de verschillende medewerkers van de vakgroep gegeven wordt in de propedeuse. Toch moeten wij van Rostra constateren dat weinig van de ideeën die hij spuide in Rostra - bij zijn benoeming - terecht zijn gekomen. Een voorbeeld daarvan is de integratie van Mikro Makro, die (nog) niet tot stand is gekomen - hoogstens in Algemene Inleiding. Ook op onderzoeksgebied is Thoben, volgens van Ewijk, actief gebleven. Na zijn proefschrift handelend over de neo-Ricardianse handelstheorie, heeft hij twee boeken geschreven: Exakte Economie en Exakte Economie Internationaal. Daarna heeft hij zich gebogen over 'wat doet economie nu eigenlijk: Methodologie' en daaruit zijn enkele publikaties voortgekomen. Het vertrek van Schotsman heeft natuurlijk niet bijgedragen aan de activiteiten van de leerstoel, maar misschien dat het nieuwe bloed in de vorm van Zant en Velthuysen een beetje leven in de brouwerij kan brengen.

Er zijn van de zomer twee onderzoeksprojecten goedgekeurd, het ene, ekonomische politiek en belangentegenstellingen onder leiding van Driehuis (Makro) en van Winden (Mikro), het andere voor IEB en monetaire over internationale afhankelijkheid. Er zou best eens een promotie van Casper van Ewijk in kunnen zitten, van Thio vernamen wij dat hij er in ieder geval naar toe werkt.

Last, and least

Deze kop heeft niet zozeer betrekking op de kwaliteit van het enige nog niet aan bod gekomen vakgebied van de Macro-vakgroep als wel op haar omvang. Want geschiedenis van het economisch denken en methodologie van de economische wetenschap telt naast Prof. Klant slechts één medewerker, Reuten, die er binnen niet al te lange tijd alleen voor zal staan. De door ons geïnterviewde Klant is de magische grens van de zeventig angstvallig dicht genaderd. En er mag aan de universiteit geen opvolger benoemd worden, voordat zijn voorganger, en met hem een groot deel van de door de jaren heen vergaarde kennis, verdwenen is. Deze door de raad uit financiële overwegingen ingestelde, 'idiotie regeling, die men in het bedrijfsleven als krankzinnig beschouwd, is een schoolvoorbeeld van kortzichtig en inefficiënt beheer' (Klant), dat tot extra kosten leidt en de studenten benadeelt. En aangezien Klant geen interne opvolging verwacht, kan het wel eens jaren gaan duren, voordat Reuten gezelschap krijgt van een nieuwe kroondocent.

Klant, van wie binnenkort een interview in Rostra verschijnt, constateert vervolgens dat dit niet de enige misstand is aan deze faculteit. Zo vindt hij het verkeerd, dat er twee vakgroepen zijn die zich bezighouden met de algemene economie. Dat leidt zijns inziens tot kunstmatige tegenstellingen en concurrerende winkeltjes, terwijl er juist contact en overleg zou moeten zijn tussen de individuen. Hij propageert daarom een vakgroep algemene economie, die niet veel groter zou zijn dan de vakgroep Bedrijfseconomie.

Verder stelt hij, dat bestuurlijke instellingen vaak regelrecht tegen de ontwikkelingen ingaan, dat plannen niet zozeer bestaan op basis van een visie op de toekomst als wel op basis van een visie op het verleden. Mensen laten zich wat hun verwachtingen betreft meestal leiden door de toestand van vandaag. Als voorbeeld haalt Klant de voorspellingen van na de oorlog aan, die tot stand kwamen op basis van de ervaringen in de depressiejaren maar waar 'geen klap van terecht kwam'.

Onder economen valt een toename van belangstelling voor de geschiedenis van de economie te constateren. Nadat deze na de oorlog als gevolg van de hausse van de exacte

Klant

aanpak bij economen sterk was teruggevalen, vinden er de laatste jaren veel vernieuwingen plaats. Want bestonden er tot voor kort een groot aantal standaardwerken over de geschiedenis van de economie, die wel van elkaar overgeschreven leken, er worden de afgelopen jaren steeds meer nieuwe visies gepubliceerd. Klant stelt, dat je de betekenis hiervan niet moet overdrijven. Waar het op aankomt is de economie, en de geschiedenis van de economie zal altijd maar een beperkte ruimte blijven opeisen. Hij relateert nog verder door te stellen dat hij eigenlijk twee luxe vakken doceert. Het is

Geloof en economie zijn twee begrippen die op meerdere wijzen door elkaar heen lopen en elkaar wederzijds beïnvloeden. Er is het geloof in de economie en de economie van het geloof en beiden zijn even interessant als gevaarlijk.

Om met het eerste te beginnen kan men vaststellen, dat ideologie en het vormen van economische theorieën vaak een siamese tweeling zijn. Het meest verraderlijk zijn die economen die luidkeels pretenderen dat ze een waardevrije theorie, wat dat dan ook zijn moge (een theorie zonder waarde?), ontworpen hebben. Dit soort lieden dient men bij voorbaat met de grootst mogelijke argwaan te benaderen, want zij zijn er doorgaans op uit om de veronderstellingen die aan hun theorieën ten grondslag liggen te verdoezelen. De uitkomsten van hun modellen passen altijd wonderwel in het ideologisch plaatje wat hen toevalligerwijze uitkomt, maar daar trappen we dus vanaf nu niet meer in. Het is makkelijk winnen als je weet hoe de kaarten zijn verdeeld.

Joan Robinson zegt enige ware dingen over ideologie en economie in haar boekje 'Economic Philosophy' (Penguin book, 1962). In een heldere betoogtrant maakt ze duidelijk hoe de verhouding tussen ideologie en economische wetenschap is en wat de consequenties hiervan zijn. Allereerst stelt ze dat een ideologie noodzakelijk is voor het functioneren van een samenleving, hetgeen overigens geenszins behoeft te betekenen dat de ideologie van een samenleving iedereen in gelijke mate aanspreekt. Als voorbeeld neemt ze de sekte van de Thugs (ja, ja, dezelfde van Spielbergs 'The temple of doom'). Deze sekte in India gehoorzaamde de wrede godin Kali en had als goed gebruik om vreemdelingen op rituele wijze te wurgen en vervolgens hun eigendommen volgens vaste wetten te verdelen. Niet leuk voor de minder gelukkige reiziger, maar zo waren ze nu eenmaal die Thugs en hun samenleving funktioneerde prima dus er was geen direkte reden om enige verandering in hun gedrag aan te brengen. Ze zouden waarschijnlijk nog steeds hun eenvoudige wurgersbestaan geleefd hebben als er niet op zekere dag een eigenwijze Thug geweest was die, teneinde overbodige getuigen uit de weg te ruimen, de vrouw en kinderen van een reiziger in één moeite door had gewurgd. Dat nu was tegen de uitdrukkelijke regels van Kali ('...ik had nog zo gezegd geen vrouwen en kinderen!'), die het arme volkje prompt in de steek liet, waardoor ze onderling ruzie kregen en een beslissende slag met de Brits-Indiase politie werd verloren.

Exit Thugs. Moraal: een economisch systeem funktioneert bij gratie van een aantal regels die worden gerechtvaardigd door een ideologie en gehoorzaamd door het individuele geweten. En anders is het afgelopen met de pret.

Ook de beoordeling van de werking van economische systemen onttrekt zich niet aan morele waarde-oordelen volgens Robinson. Dit

komt al naar voren bij de termen die men hanteert ('evenwicht' en 'maximalisatie' klinken goed) al is dat misschien wat ver gezocht. Het onderzoek en beschrijven van een economisch systeem is onmogelijk zonder een vergelijking te maken met andere, al of niet denkbeeldige systemen. Bewust dan wel onbewust worden verschillen geconstateerd en beoordeeld volgens een bepaald normensysteem. Dat neemt niet weg dat het de taak van de economist is om zoveel mogelijk de werking van een economisch systeem te verklaren binnen de regels die aan het betreffende systeem ten grondslag liggen.

Bij het uitdenken van economische hypothesen speelt het probleem van de bewijsbaarheid van de stellingen. In tegenstelling tot de exacte wetenschappen is er de onmogelijkheid om een theorie onder gelijkblijvende omstandigheden praktisch te toetsen. Het blijft bij min of meer abstracte gedachtenexperimenten. Daar komt nog bij dat de sociale wetenschapper altijd een uitvlucht heeft als de uitkomst van een proces niet conform de hypothese is. Hij kan immers altijd beweren dat de resultaten nog veel erger geweest zouden zijn als de factoren die volgens zijn theorie een rol spelen niet aanwezig waren. En zo heeft iedereen altijd gelijk en wordt geloof tot wetenschap verklaard. Naarmate het karakter van de economische wetenschap meer voorspellend (en minder beschrijvend) van aard is, wordt het noodzakelijk het wetenschappelijke en het geloof zo goed mogelijk te ontrafelen.

Tot zover geloof in de economie en Robinson. Van het filosofische terug naar de platvloersheid van alledag: de economie van het geloof. Volgend jaar komt de paus op bezoek in Nederland. Om een aantal redenen van uiteenlopende aard behoort ik tot die mensen die de kerkvader, bij voorkeur met katholieke kerk en al, hemelwaarts ziet vliegen. Lettelijk dan wel, want volgens de symboliek van zijn eigen geloof hoort hij tot in de diepste krochten van het inferno te zakken om daar tot het einde der tijden traag wentelend aan een spit gelijkmatig gaar te bakken. Vanuit mijn eigen discipline wil ik de heilige Petrus een handje helpen bij het vellen van zijn oordeel. Een zeer lezenswaardig boek over de financiële manipulaties van het Vaticaan is 'Gods wil of maffia; de onverklaarde dood van Johannes Paulus I' geschreven door David Yallop (vertaling, Van Gennep). Het boek onderbouwt de stelling dat Johannes Paulus I, de lachende paus, geen natuurlijke dood is gestorven, doch vermoord is. Een zestal potentiële moordenaars worden ten tonele gevoerd, met ieder zo hun eigen motivatie. Centraal staat het eindeloze gezwandel waartoe het Vaticaan zich laat lenen. De katholieke kerk, nooit te beroerd om te mekkeren over haar penibele financiële situatie blijkt een slangekuil van financieel bedrog onder de dekmantel van devote onschendbaarheid van het geloof. Een aantal sleutelpersonen in het netwerk van wierook en be-

drog zijn Michele Sindona, bijgenaamd 'de haai', wiens uitlevering door de Verenigde Staten aan Italië pas in het nieuws was, Licio Gelli, voormalig oorlogsmisdadiger en grootmeester van de Raggruppamento Gelli P2, de invloedrijke vrijmetselaarsloge, Roberto Calvi, directeur van o.a. de beruchte Banco Ambrosiano en bisschop Paul Marcinkus, de leider van de Vaticaanse bank. Dit illustere vier-tal vormde een gouden combinatie: de maffia-connecties en het financiële zwendelvernuft van Sindona, de geheime en machtige P2-loge van Gelli met haar tentakels over de gehele Italiaanse maatschappij, de bank van Calvi en het vertrouwen in de kerk via Marcinkus. De samenvoeging leidde tot een windhandel in kunstmatig opgeblazen aandelen, belastingfraude, illegale valutatransacties, handel in verdovende middelen, chantage en moord. In 1974 donderde het imperium van Michele Sindona in elkaar door de gedwongen liquidatie van een aantal financieel volkomen uitgeholde banken en een Italiaans arrestatiebevel tegen de haai, die, vooraf gewaarschuwd via de contacten van Gelli, de benen nam.

De man die door paus Paulus was aangesteld als financieel adviseur van het Vaticaan en talloze transacties met de Vaticaanse bank had gesloten werd nu persona non grata verklaard, maar de boeken bleven gesloten. Dat werd anders toen Albino Luciani tot paus werd gekozen. In tegenstelling tot het veel geschetste beeld van de lichtelijk onnozel glimlachende plattelandspaus, beschrijft Yallop Johannes Paulus I met overtuigend bewijs als een belezen en vastberaden man met een aantal verfrissende maatschappelijke ideeën. Een man die verder niets moest hebben van rijkdom en weelde binnen de kerk en bovendien goed geïnformeerd was over het doen en laten van Marcinkus. Als aartsbisschop in Venetië had hij al aan den lijve ondervonden hoe Marcinkus heimelijk de aandelen van de Banca Cattolica Veneto (een voor het diocees gestichte bank) met flinke winst aan Calvi had verpatst, ondanks de afspraak dat overname door derden uitgesloten was. In tegenstelling tot zijn wijfelende voorganger was JPI wel van plan schoon schip te maken en de financiële praktijken van zijn hoofdkassier en zijn vriendjes uit te laten zoeken. Het werd hem hoogstwaarschijnlijk noodlottig. Zijn dood blijft omringd met een aantal merkwaardige gebeurtenissen die wonderwel passen in het scenario van een moord. Papieren verdwenen, een wel erg snelle balseming van het lijk, de dubieuze doodsoorzaak (hartaanval; de lijfarts verklaarde de zeer regelmatig levende, sobere paus kort voor zijn dood kerngezond), de slechte bewaking en de categorale weigering om sectie te verrichten, ondanks de verzoeken hiertoe. De huidige paus heeft de bestaande zwendelpraktijken, waarvan hij zeker op de hoogte was, nimmer willen ontrafelen en het geheel bedekt met de in katholieke kringen zo populaire mantel der liefde. Marcinkus bleef, ondanks druk binnen en

JONGE BEDRIJFSECONOMEN VAN THEORIE NAAR ACCOUNTANTSPRAKTIJK

De accountancy vindt zijn basis in de bedrijfs-economie.

Vandaar dat Klynveld Kraayenhof & Co. jonge bedrijfseconomen die registeraccountant willen worden een interessante loopbaanmogelijkheid aanbiedt. Een combinatie van werken en doelgericht verder studeren om straks een functie als accountant te bereiken.

TOEKOMST

Grote internationale ondernemingen behoren tot onze cliënten, maar ook zeer veel kleine en middelgrote bedrijven en instellingen in Nederland.

In onze op dienstverlening ingestelde flexibele organisatie krijgen jonge bedrijfseconomen de gelegenheid een brede ervaring op te doen. Werken op kwalitatief hoog professioneel niveau met een grote mate van zelfstandigheid en afwisseling in het werk.

Dat moet ook wel want wij vinden dat zij allround registeraccountant moeten worden.

Ons planningssysteem en loopbaanplan zijn gericht op interne promotie naar functies op hoog niveau. Ze voorzien in de inzet bij grote en kleine cliënten waar gevarieerde controle- en adviesopdrachten worden uitgevoerd in kleine teams.

In combinatie met werkoverleg en vaktechnische ondersteuning door het Directoraat Vaktechniek biedt dit de reële mogelijkheid snel te onderkennen welke controle-aanpak de beste is. Ook een eventuele specialisatie in de EDP-auditing of het organisatieadvieswerk hoort daarbij. Uitzending naar het buitenland behoort - zeker na het afstuderen - tot de mogelijkheden.

STUDEREN

Voor de accountantsstudie worden ruime faciliteiten geboden.

Daarnaast hebben wij een intern opleidingsprogramma dat voor economen begint met een speciale introductiecursus van vier maal een week.

Het permanente educatieprogramma zorgt ervoor dat U ook na Uw afstuderen als accountant bij kunt blijven.

INLICHTINGEN

Indien U zich tot het boeiende accountantsberoep voelt aangetrokken zullen wij U gaarne nader informeren. Een psychotechnisch onderzoek maakt deel uit van de selectieprocedure.

Een gesprek kunt U telefonisch of schriftelijk aanvragen bij het Hoofd van de afdeling Personeelszaken, Prinses Irenestraat 59, 1077 WV Amsterdam. Telefoon 020-5461238.

Voor meer informatie kunt U gebruik maken van Viditel/Job-data * 30346.#

WERKEN IN DE ACCOUNTANCY

Mogelijkheden genoeg. Klynveld Kraayenhof & Co. is een groot Nederlands accountantskantoor met 24 kantoren in Nederland. Wij maken deel uit van een federatief samenwerkingsverband van accountantskantoren over de gehele wereld: Klynveld Main Goerdeler (KMG).

Deze samenwerking met collega's in zeer veel landen versterkt de internationale oriëntatie en slagvaardigheid. Het hoofdkantoor van KMG is in Amsterdam gevestigd.

De dienstverlening van Klynveld Kraayenhof & Co. omvat niet alleen de controle van de jaarrekening maar zeker ook adviezen op automatiserings, administratief, organisatorisch, bedrijfseconomisch en fiscaal gebied.

Vanzelfsprekend biedt een dergelijke organisatie haar medewerkers een scala van mogelijkheden.

Klynveld Kraayenhof & Co.

Accountants

Klynveld Kraayenhof & Co. is gevestigd in:

Amsterdam, Almere, Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Deventer, Doetinchem, Dordrecht, Drachten, Eindhoven, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Heerlen, Hengelo, 's-Hertogenbosch, Hoorn, Leeuwarden, Middelburg, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht, Zwolle

Prinses Irenestraat 59.
Postbus 7137,
1007 JC Amsterdam.
Telefoon: 020-5469111,
Telegramadres: Audit,
Telex: 16506 Audit NL.

Integrand nu ook in Amsterdam van start

Een half jaar geleden werd in Rostra melding gemaakt van de in oprichting zijnde Amsterdamse vestiging van de Stichting Integrand. Inmiddels is het zover en heeft Integrand-Amsterdam haar onderkomen gevonden bij VUSO-ek, de studievereniging van de economische faculteit aan de VU.

Wat schuilt er achter die naam?

Integrand is een landelijke stichting opgericht en geleid door studenten en mensen uit het bedrijfsleven en van de overheid en van universiteiten. De doelstelling is studenten reeds tijdens hun studie kennis te laten maken met de praktijk. Dit tracht Integrand te verwezenlijken door (gevoerde) doktoraalstudenten een opdracht te laten vervullen op hun vakgebied binnen bedrijfsleven en andere instellingen. Binnen deze organisaties blijven vaak problemen liggen omdat niemand er tijd voor kan vrijmaken of omdat de benodigde kennis ontbreekt. Dit geldt in het bijzonder voor kleinere en startende ondernemingen. Hier kan de bemiddeling van Integrand echter uitkomst bieden. Veel van deze problemen kunnen door een bijna afgestudeerde student worden opgelost. Door de vaak specialistische, zij het wat theoretische achtergrond bekijkt de student(e) het

vraagstuk op een geheel andere en zeker frisse wijze het vraagstuk. Daar de student praktisch aan de slag kan, wordt het voor bedrijven en instellingen interessant een student binnen de organisatie te halen. Bovendien is dit voor veel kleinere en middelgrote bedrijven de enige mogelijkheid, daar professionele bureaus vaak veel te duur zijn.

Waarom doet Integrand dat?

Veel studenten komen van de universiteit zonder ooit in contact te zijn geweest met de praktijk, een zowel voor de student als voor het bedrijfsleven ongewenste situatie. De bedrijfsonderzoekjes die door bemiddeling van Integrand worden uitgevoerd bieden een unieke mogelijkheid voor kortere of langere tijd een kijkje bij een organisatie te nemen en tegelijkertijd praktisch bezig te zijn. De studie hoeft er niet onder te lijden aangezien vele opdrachten part time kunnen worden uitgevoerd. In overleg met docenten zou een grotere opdracht van 2 à 3 maanden kunnen worden gebruikt als onderwerp voor een scriptie. Een bijkomend voordeel is dat het betaalde opdrachten zijn.

Amsterdam

In de eerste negen maanden van 1984 plaatste Integrand ruim 100 studenten bij gro-

Amsterdam

In de eerste negen maanden van 1984 plaatste Integrand ruim 100 studenten bij grote en kleine organisaties. Ook in de regio Amsterdam waren en zijn vele vakatures te vergeven. Dit aantal zal door de nieuwe vestiging van Integrand zeker toenemen. Door de geringe bekendheid die Integrand had bij de Amsterdamse studenten bleef het aanbod van studenten achter bij de vraag uit deze regio. Vooral studenten aan de UvA werden minder bereikt. Integrand-Amsterdam doet dan ook een dringend beroep op alle geïnteresseerden aan onze faculteit zich in te schrijven. Zo zal het aanbod meer in overeenstemming zijn met de vraag en kan Integrand beter functioneren, hetgeen zeker in het belang is van de studenten aan de economische faculteit.

Het adres van Integrand:

Integrand Amsterdam
p/a VUSOek
De Boelelaan 1105-kr. 2A-24
1081 HV Amsterdam
telefoon: 020-5484934

Kees Kerstens

vervolg van 7

Het is in dit opzicht eigenlijk betreurenswaardig, dat medewerkers van de faculteit aan de faculteit onderwijs geven zonder dat het verplicht is, dat zij zich onderwijskundig of didactisch geschoold hebben.

Ook moet men in de faculteit meer letten op de moderne ontwikkelingen in onderwijsvorm. De laatste keer, dat men zich aan de faculteit systematisch met de vorm en de middelen in het onderwijs heeft beziggehouden was in het begin van de zeventiger jaren!

Drie herprogrammeringen

In die tijd is op een grondige wijze geïnventariseerd wat de nieuwe ontwikkelingen waren op het gebied van het onderwijs en heeft onder leiding van de heer Morreau (thans docent Bankwezen en coördinator van onze avondstudie) een speciale commissie het gehele onderwijsprogramma onder de loep genomen. Het resultaat van deze herprogram-

mering was dat er trimesters werden ingevoerd en dat het systeem van werkgroepen met hoorcolleges tot stand kwam. Tevens werd in die tijd een overzicht gemaakt van middelen en vormen in het onderwijs.

In de jaren zeventig heeft vervolgens een tweede Herstructurering van het programma plaatsgevonden onder leiding van Prof. van der Zipp, hoogleraar Bedrijfsplanning en de afgelopen jaren decaan van de faculteit. Het resultaat van deze operatie was het invoeren van de semesterblokken in de kandidaatsstudie en een vijfjarige studie. Bij deze operatie stond in feite voorop, welke ruimte afzonderlijke vakken in het programma kregen en niet hoe er gedoceerd moest worden. Hetzelfde was het geval bij de derde herprogrammering sinds 1970, de invoering van de Tweefasenstructuur in het begin van de tachtiger jaren door de Programmacommissie onder lei-

ding van Prof. Verburg (hoogleraar bedrijfsorganisatie en arbeidsverhoudingen).

De Onderwijscommissie is nauw betrokken geweest bij alle drie de herprogrammeringen. Bij het invoeren van de voorstellen van de Herstructureringscommissie werd een ambtenaar aangetrokken om het proces te begeleiden en een evaluatie van het onderwijs op te zetten. (Later werd dat de onderwijsadviseur, tevens ambtelijk secretaris van de Onderwijscommissie; ik dus.)

Nu die studie drie keer ingrijpend is veranderd en er een redelijk systeem van evaluatie is tot stand gekomen acht de Onderwijscommissie de tijd rijp om ook de wijze van onderwijs geven aan de faculteit kritisch te bezien. Een goede zaak lijkt mij. Ik wens dejarige OC en ook de FEW succes met de nieuwe koers.

J.C.H. Oostendorp

vervolg van 10

meta-wetenschap, wetenschap over de wetenschap en dat heb je niet beslist nodig. De twee keuzevakken in het (vrije) doctoraal, trekken ook maar vijftig studenten per jaar. Voor Klant vormt dit geen enkel probleem: voor filosofen is een zekere beschouwendheid nodig en die heeft niet iedereen. Bedrijfseconomen bijvoorbeeld willen vaak liever iets doen en iets maken en neigen over het algemeen weinig naar de filosofie. Mensen, die zich interesseren in het grote verband, kunnen meer bevrediging putten uit methodologie van de wetenschap. Want gaat het eigenlijk om wat economie inhoudt en wat we er op deze wereld mee aan willen; hoe het komt dat economie zulke relatief zwakke resultaten oplevert en of de pretenties van de economen, die vaak zo zelfverzekerd optreden op T.V., wel waar zijn. Kun je hetzelfde vertrouwen hebben in een econo-

mische verklaring of voorspelling als in een natuurkundige uitspraak over de zwarte gaten in het heelal?

Tenslotte wil Klant nog kwijt, dat er naar zijn mening behoefte bestaat aan meer contemporaine geschiedenis van de economie.

Dit idee wil hij graag in zijn testament aan een eventuele opvolger nalaten. Een opvolger die misschien hoogleraar en wetenschappelijk medewerker wordt. Deze zou college moeten geven in de ontwikkeling van de economie gedurende de afgelopen twintig jaar.

Zoals bijvoorbeeld professor Hennipman dit deed in de jaren vijftig en zestig. Een diepgaande analyse van theoretische ontwikkelingen zonder bepaalde stromingen te negeren. Ons inziens bevordert'eendergelijke benadering de vrije keuze van de student.

MJG, MK

vervolg van 11

buiten de kerk, zitten waar hij zat, Calvi kreeg mot met o.a. Gelli en bungelde in 1982 onder de Blackfriars Bridge in Londen en Gelli vluchtte spectaculair uit een Zwitserse gevangenis en dook onder in Montevideo. We zijn dus gewaarschuwd als Zijne Heiligheid volgend jaar hier te lande zijn reactionaire bakkerpraatjes rond komt strooien: oren dicht en vinger op de knip.

Joan Robinson viel al uit tegen het denkbeeld dat vaak van kerkelijke zijde wordt gepropageerd: dat de mens zonder geloof niet in staat is een geweten te ontwikkelen. Het boek van Yallop toont bijna het tegendeel aan: Quand Dieu existe, tout est permis.

Steven Adolf

BEDRIJFSECONOOM

Dijker en Doornbos biedt in diverse van haar vestigingen een boeiende toekomst aan de ec. drs. die zich interesseert voor de accountancy.

Profiel van onze organisatie:

Dijker en Doornbos/accountants heeft een samenwerkingsverband met belastingadviseurs en organisatieadviseurs. De maatschap telt 25 vestigingen in Nederland, 2 in België en 1 op Curaçao, waarin circa 1900 mensen werkzaam zijn.

Zij maakt deel uit van de internationale maatschap Binder Dijker Otte & Co. (BDO) met 250 vestigingen over de gehele wereld.

In de maatschap wordt een modern sociaal beleid gevoerd in samenwerking met diverse beleidscommissies en Ondernemingsraad. De maatschap kent een functiewaarderingsstelsel en een daarop afgestemd beoordelingsstelsel. Er is een bedrijfs-geneeskundige dienst aan de maatschap verbonden.

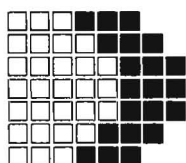
Taakomschrijving: In de aanvangsfase wordt u ingezet in de controlepraktijk. Daarbij wordt rekening gehouden met uw postdoctorale studie accountancy. Zo ontwikkelt u zich snel en efficiënt tot registeraccountant. Als een dergelijke toekomst u aantrekt, dan verzoeken wij u contact met ons op te nemen over de mogelijkheden voor een bedrijfseconoom.

Vereisten: Geheel of vrijwel geheel voltooide studie (bedrijfs)economie aan een van de Nederlandse hogescholen of universiteiten. Bereidheid om de postdoctorale studie accountancy te volgen. (Voor het volgen van die studie biedt onze maatschap ruime faciliteiten.) Leeftijd tot 30 jaar.

Arbeidsvoorwaarden: Salariëring overeenkomstig bestaande schalen; 13de maand; 8% vakantietoeslag; vakantieregeling op basis van leeftijd; vergoeding van reis- en studiekosten; collectieve verzekeringen; pensioenfonds.

Carrière: Wij gaan er, net als u, vanuit dat u uw postdoctorale studie accountancy met goed gevolg afsluit. Dan bent u officieel registeraccountant. Afhankelijk van uw ontwikkeling binnen de maatschap behoort daarna benoeming tot medewerker of vennoot tot de mogelijkheden.

Sollicitatie: U kunt uw sollicitatie of verzoek om nadere inlichtingen richten aan ons kantoor: t.a.v. de heer F.A. Slikker, Buitenveldertselaan 7, 1082 VA Amsterdam, tel.: 020-446881.

Dijker en Doornbos / accountants

Alkmaar Amersfoort Amsterdam Arnhem Bergen op Zoom Breda Doetinchem Eindhoven Emmen 's-Gravenhage Groningen Heerlen Helmond Hengelo(O) 's-Hertogenbosch Hilversum Leeuwarden Middelburg Nijmegen Roermond Rosendaal Rotterdam Tilburg Utrecht Zwolle Antwerpen Brussel Willemstad (Curaçao)

Internationaal **Binder Dijker Otte & Co.** : Amsterdam Brussel Dublin Hamburg Kopenhagen Lissabon Londen Luxemburg Madrid Milaan Oslo Parijs Stockholm Wenen Zürich en in diverse steden in andere werelddelen.

Raad & Daad

De UHD-problematiek

Een zaak die de komende tijd de gemoederen bezig zal houden is de UHD-problematiek. Het rangenstelsel van het wetenschappelijk personeel wordt gewijzigd. De terugkeer van de lector.

Een UHD is een Universitair Hoofd Docent. Het vormt een deel van het nieuwe rangenstelsel conform de kernnota BUWP; Beleidsvoornemens Universitair Wetenschappelijk Personeel. Binnenkort kennen we geen wetenschappelijk (hoofd)medewerkers meer maar UHD'ers, Universitaire Docenten, (Toegevoegd) Docenten en (Toegevoegd) Onderzoekers (en Assistenten in Opleiding).

De overgang van het oude naar het nieuwe rangenstelsel is nu ter sprake. In het algemeen wordt iedereen die een vaste betrekking heeft, behalve de hoogleraren (KD's), universitair docent. Daarnaast kunnen een aantal mensen universitair hoofddocent worden.

Hoe wordt men een UHD?

Men kan UHD worden indien men aan de benoemingseisen voldoet en wanneer er plaats is. Dat laatste is belangrijk. Het kenmerkt de overgang van het *carrièrebeginnel* naar het *formatiebeginnel*. Het *carrièrebeginnel* hield in dat iemand wetenschappelijk hoofdmedewerker werd zodra iemand aan de eisen voldeed, *ongeacht de formatieve ruimte*. Nu echter, met het *formatiebeginnel*, wordt er wel op die ruimte gelet.

De benoemingseisen die aan een UHD worden gesteld zijn tamelijk zwaar:

- 1) Een promotie of gelijkwaardige *onderzoeksprestaties*.
- 2) Ruime *anderwijs* en (of) *onderzoekervaring*.
- 3) Gebleken *didactische* kwaliteiten (inspirerend docent).
- 4) Wetenschappelijke creativiteit en productie blijkend uit een reeks van publicaties van erkend gehalte op het eigen vakgebied.
- 5) Gebleken *management*-kwaliteiten.
- 6) Erkenning onder vakgenoten als de bij uitstek deskundige op het eigen deelvakgebied.
- 7) Breed inzicht in het vakgebied van de vakgroep en in samenhang met andere wetenschapsgebieden.

Kortom, je moet bijna in staat zijn om hoogleraar te worden.

Over deze benoemingseisen valt het een en ander te zeggen. Ten eerste zit men met een meetprobleem. Een eis als gebleken didactische kwaliteiten is naar de studenten toe bekeken een goede eis, maar hoe blijken didactische kwaliteiten? Dit is een punt waar de Onderwijs Commissie zich mee bezighoudt. We hadden al op de faculteit een docent gebonden onderwijs evaluatie opgezet. Daarmee is het mogelijk bepaalde uitspraken over iemands onderwijsprestaties te doen met als doel die prestaties te verbeteren. Vanuit deze evaluatie is het wellicht mogelijk criteria te stellen voor 'gebleken didactische

kwaliteiten'.

Ten tweede zijn de benoemingseisen mooi voor in de toekomst wanneer er iemand voor een UHD-plaats wordt *aangetrokken*, nu echter moeten de UHD's uit het *zittende* personeel komen. De invoering van BUWP moest van de minister *arbeidsplaatsneutraal* zijn. Dat wil zeggen dat er niemand op grond van BUWP mag worden ontslagen, het wil ook zeggen dat er niemand extra op grond van de invoering van BUWP mag worden aangenomen.

Keuze

De UHD-problematiek valt zodoende in twee delen te splitsen. Het eerste deel bestaat uit het vraagstuk van de verdeling van UHD-plaatsen. Het tweede deel bestaat uit de *opvulling* van UHD-plaatsen.

Wat de verdeling betreft zijn er verschillende mogelijkheden, variërend van het 'zwakke' voorstel om de plaatsen pons-pons gewijs over de vakgroepen te verdelen, tot de 'harde' aanpak van een keuze tot de UHD-verdeling op grond van een structurele strategie. Het laatste is uiterst moeilijk maar een faculteit economie zou er toch toe in staat moeten zijn. Zoals jullie wellicht begrepen hebben ben ik voor de harde aanpak.

Dan komt de moeilijke vraag van 'wat is de strategie' naar voren.

De laatste strategie bepaling vond plaats in het kader van de facultaire structuurcommissie die de gevolgen van de taakverdelingsoperatie besprak en tot een keuze van 'romp-faculteit' kwam; een faculteit bestaande uit leerstoelen voor de strikt noodzakelijke vakken. Deze romp werd voor Amsterdam met enige specifieke specialisaties uitgebreid, zoals geografie en monetaire economie.

Bij de overgang van huidige structuur naar rompstructuur werd gesteld dat die vakken waarvan een leerstoel werd opgeheven afgedekt zouden worden op het naast hoogste nivo. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat er voor welvaartstheorie een UHD zou moeten worden toegewezen omdat de leerstoel van Van der Doel is opgeheven.

Gelukkig raken de UHD plaatsen niet helemaal op met het inwisselen van oude beloften. Er moet dus een plan komen voor de opvulling van de 12,6 plaatsen.

Een keuze kan zijn om een amsterdams informatica instituut te stimuleren en daarom een aantal UHD'ers aan informatica toe te wijzen. Het kan ook een keuze zijn om de faculteit te specialiseren naar het onderzoek toe en bijvoorbeeld het gebied van 'economische beleid in een kleine open economie met belangentegenstellingen' te versterken; UHD'ers voor delen van de IEB, monetaire theorie, public choice, welvaartstheorie en macro-

economisch beleid.

In dezelfde gedachtengang kunnen we het meso-economisch onderzoek versterken door aan de leerstoelen van Lambouy en De Jong UHD'ers toe te kennen.

Het zal duidelijk zijn dat dit geen sinecure is.

Mensen

Wat betreft de opvulling van UHD-plaatsen rijst een niet minder groot probleem op. Hebben we wel voldoende kwaliteit in huis om 12,6 UHD-ers op te hoesten. Ik denk van niet. De tragiek wil dat een groot aantal leerstoelen nu hele mooie UHD-structuurnota's hebben gemaakt waarin ze hun claim toelichten. Lezing van die nota's doet mij vaak denken: 'heel mooi, heel juist, maar wie dan?'.

Je moet me goed begrijpen. Ik wil geen UHD-nota's die naar mensen toegeschreven zijn. Ik vind de net genoemde nota's heel goed. Alleen zijn de daarin vermelde plaatsen voorlopig niet te bezetten. Daarom denk ik en wens ik dat de UHD-problematiek opgelost wordt aan de hand van een tijdpad. Daarmee bedoel ik het volgende.

Nu gaat de faculteit beslissen welke strategische keuze zij maakt ten opzichte van haar toekomstige structuur. Nu verdeelt zij aan de hand van die keuze de beschikbare UHD-plaatsen. De bezetting van al die plaatsen kan echter niet meteen plaatsvinden. Er zal een interne sollicitatieprocedure volgen. Indien onder het huidige personeel mensen zijn die goed gekwalificeerd zijn om een UHD-plaats te bezetten, moet dat zeker gebeuren. De andere plaatsen worden bevroren. Met die plaatsen kan dan het volgende gebeuren. Of er is een medewerker (dan UD) die promoveert en aan de andere kwalificaties voldoet en dan een UHD plaats kan bezetten, of er komt bij een vakgroep om welke reden dan ook, formatieruimte vrij (bv. natuurlijk verloop, uitbreiding formatie), waarvoor dan extern een persoon voor een UHD-plaats kan worden aangetrokken.

Ik heb het hier niet voor het zeggen maar ik zou uiterst gelukkig zijn wanneer de raad aldus besluit.

Openbare financiën

In de vorige Raad & Daad beschreef ik het besluitvormingsproces rond het programma Openbare Financiën. Ik besloot met de opmerking dat de eerstejaarsstudenten nog niet gelukkig waren. Inmiddels kunnen ze dat wel zijn, in zoverre dat de onduidelijkheden zijn weggenomen.

In de inleiding algemene zullen ze (of hebben ze) een gereduceerd deel Koopmans en Wellink en twee syllabi, geschreven door Van Winden, voorgeschoteld krijgen. Dit omdat ze Koopmans en Wellink reeds hadden gekocht. In micro 1 zullen ze in plaats van het boek van Van den Doel, de geschriften van het duo Koopmans en Wellink krijgen. Volgend jaar echter, wanneer de eerstejaars niet Koopmans en Wellink behoeven aan te schaffen, zal Van den Doel weer worden gebruikt.

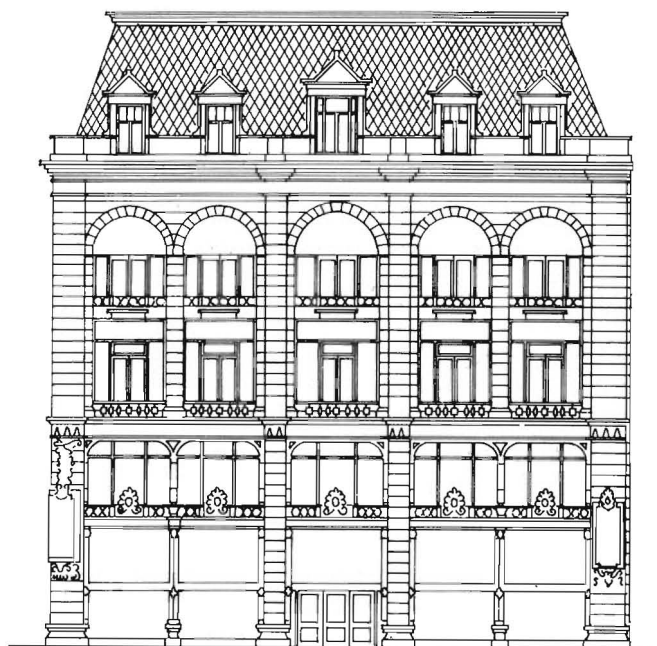
Als toetje wordt voortaan in micro 3 aandacht besteed aan 'the theory of public choice'. Dit gedurende drie weken en hoogstwaarschijnlijk aan de hand van het veelgeprezen boek van Fröhlig en Oppenheimer.

Marcel Michelson

SCHELTEMA HOLKEMA VERMEULEN

Een ruime keuze op het gebied van:
**accountancy, financiering, automatisering, marketing
 organisatie, economie, geografie**

King, D. - Fiscal tiers. The economics of multi-level government. Allen & Unwin, 1984, 326 p.	f	47,80	Altshuler, A., a.o., eds. - The future of the automobile Allen & Unwin, 1984, 321 p.	f	74,80
Malinvaud, E. - Mass unemployment Basil Blackwell, 1984, 116 p.	f	65,95	Chin, H.E. - Natuurlijke hulpbronnen en economische ontwikkeling in-wereldeconomisch perspectief Wolters Noordhoff, 1984, 212 p.	f	34,95
Meidan, A. - Bank marketing management Macmillan, 1984, 244 p.	f	42,60	Duijn, A.A. van, red. - Overheidsbeleid en werkgelegenheid Kluwer, 1984, 235 p.	f	45,00
Mills, G. - Optimization in economic analysis Allen & Unwin, 1984, 194 p.	f	35,00	Ferris, P. - Gentlemen of fortune. The world's merchant and investment bankers Weidenfeld & Nicholson, 1984, 260 p.	f	58,25
O'Shaughnessy, J. - Competitive marketing, a strategic approach Allen & Unwin, 1984, 372 p.	f	58,25	Good book guide for business, the. 600 essential books for the international manager Penguin, 1984, 320 p.	f	52,05
Praktijk van de econometrie, de. Opstellen door Tilburgse econometristen Stenfert Kroese, 1984, 352 p.	f	39,50	Kam, F. de & F. Nypels - Afscheid van het paradijs. De herziening van de sociale zekerheid Contact, 1984, 178 p.	f	18,90
Reijnders, L. - Pleidooi voor een duurzame relatie met het milieu Van Gennep, 1984, 392 p.	f	45,00	Klamer, Arjo - The new classical economists. Conversations with new classical economists and their opponents (Lucas, Sargent, Townsend, Tobin, Modigliani, Solow, Blinder, Taylor, Brunner, Gordon & Rapping) Wheatshaf, 1984, 265 p.	f	36,35
Simpson, D. - The political economy of growth Basil Blackwell, 1984, 165 p.	f	33,65			
Vinke, R.H.W. & H. Thierry - Flexibel belonen. Van cafetariaplan naar praktijk Kluwer, 1984, 71 p.	f	16,50			
Wiles, P. & G. Routh, eds. - Economics in disarray Basil Blackwell, 1984, 355 p.	f	110,00			

scheltema holkema vermeulen b.v.
 boekverkopers sedert 1853 spui 10, 1012 WZ amsterdam tel. 020-267212